

Επισκόπηση

- Ενώ η οικονομία βρίσκεται σε πορεία δυνητικής σταθεροποίησης, με κρίσιμα ορόσημα μεταξύ άλλων την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης το Νοέμβριο και την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών εντός του 2015, οι προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης δε μας καθησυχάζουν ότι έχει την βούληση να προχωρήσει με τις αλλαγές εκείνες που θα οδηγήσουν τη χώρα στην ανάπτυξη και δεν θα αναπαράγουν τις αποτυχημένες πολιτικές του παρελθόντος. Όλοι οι Έλληνες επικροτούν και επιθυμούν την πάταξη της φοροδιαφυγής, την εξάλειψη της διαφθοράς και την εκ βάθρων αναδόμηση της διοικητικής μηχανής. Οι στόχοι αυτοί έχουν τεθεί διαχρονικά από όλες τις κυβερνήσεις. Απέτυχαν όμως διότι προκειμένου οι καλές προθέσεις να υλοποιηθούν πρέπει να συνοδεύονται από ολοκληρωμένα σχέδια, ικανά πρόσωπα και διασφάλιση της συνέχειας στη Δημόσια Διοίκηση. Απέτυχαν για έναν ακόμη βασικό λόγο: το παραγωγικό πρόβλημα της χώρας οφείλεται στην υπερβολική ανάμιξη της πολιτικής με την οικονομία, στον κρατικό παρεμβατισμό δηλαδή που στρεβλώνει τον ανταγωνισμό προς όφελος συντεχνιακών συμφερόντων. Περιμένουμε από την κυβέρνηση να στείλει με αποφασιστικότητα το μήνυμα ότι στόχος της είναι μια οικονομία διεθνώς ανταγωνιστική, όχι μια οικονομία που προστατεύεται από το διεθνή ανταγωνισμό. Στο νέο αναπτυξιακό πρότυπο, οι μισθοί, τα κέρδη και η απασχόληση πρέπει να είναι το αποτέλεσμα της ελεύθερης ιδιωτικής παραγωγικής διαδικασίας και όχι της κρατικής αναδιανομής εισοδημάτων και πλούτου. Ο ανταγωνισμός κερδίζεται με ιδιωτικές επενδύσεις σε δυναμικούς κλάδους της οικονομίας στην βάση της προσδοκώμενης κερδοφορίας.
- Ο προϋπολογισμός που κατατέθηκε στη Βουλή προβλέπει για πολλοστή φορά δημοσιονομική προσαρμογή σε περιβάλλον ύφεσης. Το ερώτημα είναι κατά πόσο σε μια οικονομία με μεγάλη μείωση των πιο αποδοτικών για το κράτος εισοδημάτων, υπερβολικά υψηλή ανεργία και μαζική πλέον φυγή των ικανών, των νέων και των επενδυτών μια τέτοια προσαρμογή μπορεί να επιτευχθεί στηριζόμενη και πάλι, κυρίως σε αύξηση εσόδων. Την ίδια ώρα που η υπερφορολόγηση εκδιώχνει από τη χώρα τα υψηλότερα εισοδήματα, που αποφέρουν τα περισσότερα έσοδα στο κράτος (δημοσίευση της Καθημερινής της 4/10/2015 επικαλούμενη στοιχεία της ΓΓΔΕ). Η εξέλιξη αυτή πρέπει να προβληματίσει τους υποστηρικτές της συνεχούς αύξησης των φόρων στα «υψηλά εισοδήματα και τις μεγάλες επιχειρήσεις».
- Σε ό,τι αφορά τα οικονομικά φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, η εκτίναξη του ελλείμματός τους στο πρώτο εξάμηνο του 2015 αποτυπώνει τη χρήση των πόρων του ΑΚΑΓΕ για την κάλυψη των ελλειμμάτων ασφαλιστικών ταμείων και του μετοχικού ταμείου πολιτικών υπαλλήλων παράλληλα με τη χαμηλή είσπραξη ποσών από ρύθμιση αυθαιρέτων, πέραν της συνολικής χειροτέρευσης της απόδοσης της συντριπτικής πλειοψηφίας των φορέων.
- Πρόσφατη έκθεση της Ε.Ε. (δες σελ 6) επιβεβαιώνει την έκταση της φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ καθώς επίσης κι ότι η Ελλάδα είναι χώρα υψηλών και προοδευτικών φορολογικών συντελεστών. Η έκθεση καταγράφει παραδείγματα φορολογικών κινήτρων που έχουν υιοθετήσει άλλες χώρες, όπως η Ιταλία, για να ενθαρρύνουν την ενίσχυση επιχειρήσεων με ίδια κεφάλαια. Συγκεκριμένα, χορηγείται στα νέα κεφάλαια που επενδύονται σε επιχειρήσεις φοροαπαλλαγής στην ετήσια απόδοσή τους ισοδύναμη με αυτήν που ισχύει για την έκπτωση δαπανών τόκων.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist
E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +302115006104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor
E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +302115006157

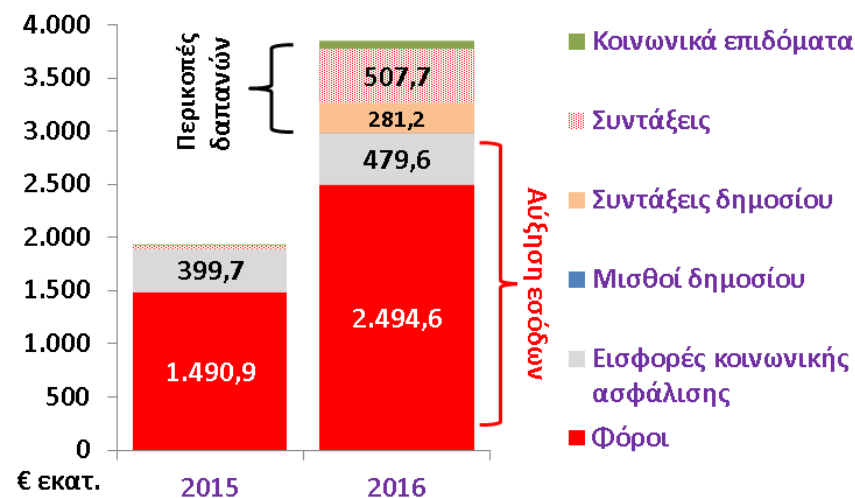
Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor
E: printsipas@sev.org.gr
T: +302115006176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Φόροι, φόροι, φόροι ...

Δημοσιονομική προσαρμογή, 2015-2016 (*)

(Προσχέδιο προϋπολογισμού 2016, Υπ. Οικ. 2015)

(*) Εξαιρούνται περικοπές αμυντικών δαπανών ύψους συνολικά €400 εκατ. στην διετία 2015-2016

Τι είναι αυτό που (δεν) χρειάζεται να γίνει

Η Ελλάδα βρίσκεται σε πορεία δυνητικής σταθεροποίησης εφόσον:

α) **έχουμε μία επιτυχημένη 1η αξιολόγηση από τους θεσμούς περί τον Νοέμβριο** (σε διαφορετική περίπτωση η κυβέρνηση δεν θα έχει χρήματα να καλύψει τις υποχρεώσεις της λόγω μη εκταμίευσης των €3 δισ. που έχουν ήδη συμφωνηθεί να δοθούν από τον Αύγουστο),

β) **προχωρήσει η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών**, με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα {εφόσον έχει συμβεί το (α)}, περιλαμβανομένων ειδικότερα των υποχρεώσεων αλλαγής του συστήματος διακυβέρνησης των τραπεζών,

γ) **αρχίσουν να επιστρέφουν σταδιακά οι καταθέσεις** στο τραπεζικό σύστημα, {καθώς εκλείπει ο φόβος «κουρέματος» των καταθέσεων μετά το (β)},

δ) **αντιμετωπισθεί με ταχύτατες διαδικασίες το απόθεμα των προβληματικών δανείων**, με πώλησή τους στην αγορά, όπως προβλέπει το Μνημόνιο,

ε) **αρχίσουν να αίρονται οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων**, καθώς θα μειώνεται το χάσμα μεταξύ καταθέσεων και χορηγήσεων - αφού υλοποιηθούν το (γ) και (δ),

στ) **συνεχίζεται απρόσκοπτα η υλοποίηση του Μνημονίου** και η χώρα εξακολουθεί να χρηματοδοτείται μετά από μία επιτυχημένη 2η αξιολόγηση τον Φεβρουάριο του 2016,

ζ) **η χώρα διαπραγματευθεί με επιτυχία την ελάφρυνση του χρέους**, που επιτρέπει στο ΔΝΤ να συμμετάσχει στην χρηματοδότηση του προγράμματος, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την μακροχρόνια βιωσιμότητα του χρέους, και, τέλος,

η) **δημιουργούνται, πλέον, συνθήκες επανόδου της χώρας στις αγορές**, αξιοποιώντας το απόθεμα αξιοπιστίας που θα έχει συσσωρευθεί ως αποτέλεσμα όλων των ανωτέρω, ακόμη και από το τέλος του 2016.

Η πορεία αυτή καθίσταται προφανώς επισφαλής σε περίπτωση που ο ρυθμός υλοποίησης των συμφωνηθέντων δεν είναι ο ενδεδειγμένος. Σε κάθε περίπτωση, η διαχείριση του πολιτικού κόστους δεν θα είναι εύκολη. Η ανάκαμψη και η επιστροφή στις αγορές θα εξαρτηθεί από την ταχύτητα με την οποία θα εφαρμοστούν οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στη Συμφωνία.

Στο πλαίσιο αυτό, η προσήλωση της κυβέρνησης στην εφαρμογή των όσων η ίδια έχει συμφωνήσει θα κρίνει και την πορεία της ανάπτυξης αλλά και την αξιοπιστία της προς τους επενδυτές. Μια απρόθυμη εφαρμογή του προγράμματος μεταρρυθμίσεων και δημοσιονομικής προσαρμογής, δεν θα εμπνέει εμπιστοσύνη στους επενδυτές και έτσι, ο ρυθμός ανάπτυξης θα καθλωθεί σε χαμηλότερα επίπεδα απ' ό,τι θα ήταν επιθυμητό για την ταχεία υλοποίηση του προγράμματος και την έξοδο από το Μνημόνιο.

Έτσι, όπως κατέδειξε και η συζήτηση στη Βουλή για τις προγραμματικές δηλώσεις της κυβέρνησης, η κυβέρνηση «επενδύει» στην αναδιάρθρωση του χρέους σε μία προσπάθεια μετριασμού του σοκ από την εφαρμογή των σκληρών υφιστάμενων μέτρων της Συμφωνίας. Η προσέγγιση αυτή δεν λαμβάνει υπόψιν ότι, δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει πραγματική προσαρμογή χωρίς μείωση εισοδημάτων και απασχόλησης. Εξυπακούεται, βεβαίως, ότι δεν πρόκειται να γίνει καμία αναδιάρθρωση χρέους εάν πρώτα δεν υπάρξουν δείγματα γραφής όσον αφορά στην υλοποίηση του προγράμματος. Κανένα ευρωπαϊκό κοινοβούλιο δεν θα προχωρήσει σε διευθέτηση του ελληνικού χρέους εάν δεν υλοποιηθούν πλήρως, τα συμφωνηθέντα.

Τυχόν υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων προσχηματικά ή à la carte, δεν θα μας οδηγήσει σε κάποιο νέο αναπτυξιακό πρότυπο, όπου οι μισθοί, τα κέρδη και η απασχόληση είναι αποτέλεσμα της ελεύθερης ιδιωτικής παραγωγικής διαδικασίας και όχι της κρατικής αναδιανομής εισοδημάτων και πλούτου. Μας οδηγεί μάλλον στην διαίωση του παλιού αναπτυξιακού προτύπου της προστασίας κλάδων από τον

Πίνακας 1: Προσχέδιο προϋπολογισμού 2016 – πρωτογενές πλεόνασμα

(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015)

€ εκατ.	2014		2015		2016
	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.
Πρωτογενές πλεόνασμα γενικής κυβέρνησης (ΜοΥ)					
σε % δις	2.956	630	5.595	-418	894
σε % ΑΕΠ	1,6%	0,4%	3,0%	-0,2%	0,5%

Πίνακας 2: Προσχέδιο προϋπολογισμού 2016 – βασικές μεγέθη κρατικού προϋπολογισμού

(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015)

€ εκατ.	2014		2015		2016	% ΑΕΠ
	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.	
Έσοδα κρατικού προϋπολογισμού (χωρίς μεταφορά εσόδων ANFA), ESA	52.252	48.941	53.505	51.394	51.683	29,6%
Καθαρά έσοδα τ.π.	47.250	44.226	48.773	46.966	47.801	27,0%
Άμεσοι φόροι τ.π.	21.574	20.664	21.880	19.103	19.926	11,0%
Έμμεσοι φόροι τ.π.	24.087	23.784	25.153	24.059	24.874	13,8%
Έσοδα ΠΔΕ	5.002	4.715	4.732	4.428	3.882	2,5%
Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού ESA, εκτός ΠΔΕ	-6.100	49.615	49.305	49.290	48.935	28,4%
Πρωτογενείς δαπάνες τ.π.	41.946	41.919	41.887	41.949	41.735	24,1%
Μισθοί και συντάξεις τ.π.	...	18.479	18.766	18.813	18.555	10,8%
Άσφαλιση, περίθαλψη, κοινωνική προστασία τ.π.	...	14.450	13.931	14.489	13.793	8,3%
Λειτουργικές και άλλες δαπάνες	...	5.697	5.394	5.553	5.130	3,2%
Δαπάνες ΠΔΕ	6.100	6.592	6.400	6.400	6.750	3,7%

τ.π.: τακτικός προϋπολογισμός. Η ανάλυση επιμέρους λογαριασμών 2014 δεν είναι συγκρίσιμη με αυτή του 2015/2016.

Πίνακας 3: Προσχέδιο προϋπολογισμού 2016 – φορείς γενικής κυβέρνησης και θέση αυτών

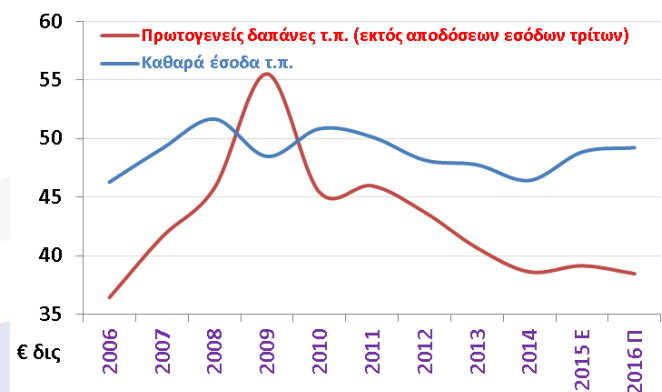
(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015)

€ εκατ.	2014		2015		2016	% ΑΕΠ
	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.	Εκτίμηση	Προϋπ.	
Πρωτογενές πλεόνασμα κρατικού προϋπολογισμού ESA(*)	2.956	147	5.310	-751	1.281	-0,4%
Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού ESA(*)	-9.115	-10.169	-5.486	-7.742	-6.315	-4,5%
Ισοζύγιο νομικών προσώπων ESA	1.013	1.116	1.374	404	1.092	0,2%
Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ESA	463	681	853	567	554	0,3%
Ισοζύγιο ΟΚΑ ESA	277	956	-750	-1.515	-1.675	-0,9%
Ισοζύγιο νοσοκομείων ESA	...	53	588	384	406	0,2%
Ισοζύγιο ΟΤΑ ESA	654	524	863	239	300	0,1%
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης ESA(*)	-6.709	-6.839	-2.557	-7.662	-5.638	-4,4%
ΑΕΠ	183.089	179.081	184.870	173.797	173.365	

(*) χωρίς ANFA, SMP.

Διάγραμμα 1: Πρωτογενείς δαπάνες και καθαρά έσοδα τ.π., € δις

(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015, προϋπολογισμοί 2008-2016)

τ.π.: τακτικός προϋπολογισμός.

διεθνή ανταγωνισμό, της κρατικοδίαιτης επιχειρηματικότητας, των απαρχαιωμένων μορφών συντεχνιακής κοινωνικής οργάνωσης και της συνεπαγόμενης προσοδοθηρίας, της τεχνολογικής απαξίωσης της παραγωγικής διαδικασίας, κ.ο.κ.. Και αυτό δεν είναι άλλο από το πρότυπο που ακολουθήθηκε τις περασμένες δεκαετίες και πτώχευσε την χώρα.

Πρεσβεύονται σήμερα σαρωτικές αλλαγές στην πάταξη της φοροδιαφυγής, στην εξάλειψη της διαφθοράς, στην αναδόμηση εκ βάθρων της διοικητικής μηχανής. Το πρόβλημα, όμως, οφείλεται στην απουσία ανταγωνισμού και στα εμπόδια εισόδου νέων δυνάμεων στην αναπτυξιακή διαδικασία, στην διατήρηση δηλαδή των προνομίων συντεχνιακών ομάδων. Κάτι που οι διαρθρωτικές αλλαγές που προβλέπει η Συμφωνία προσπαθούν να θεραπεύσουν. Δηλαδή, επιχειρείται η ανασταλάωση του αναπτυξιακού προτύπου αλλά χωρίς τις εγγενείς του παθογένειες που, βεβαίως, θα καταργηθούν, κατά την προσφιλή διαδικασία, δια νόμου.

Ο μόνος δρόμος προς τα εμπρός σε έναν κόσμο που γίνεται όλο και πιο ανταγωνιστικός, είναι οι μεταρρυθμίσεις που ενθαρρύνουν τις αλλαγές. Όχι οι δήθεν μεταρρυθμίσεις που διαιωνίζουν την στασιμότητα, με τους ίδιους και τους ίδιους προνομιούχους να νέμονται τους καρπούς της οικονομικής μεγέθυνσης. Εάν όντως επιδιώξουμε να εξαλείψουμε την φοροδιαφυγή και την διαφθορά, χωρίς αλλαγή του αναπτυξιακού προτύπου προς την κατεύθυνση της εισαγωγής μεγαλύτερου ανταγωνισμού στην οικονομία, θα αναπαράγουμε το πρόβλημα. Θα αναδιανεμούμε εισοδήματα και πλούτο, αντί να αυξήσουμε την παραγωγή.

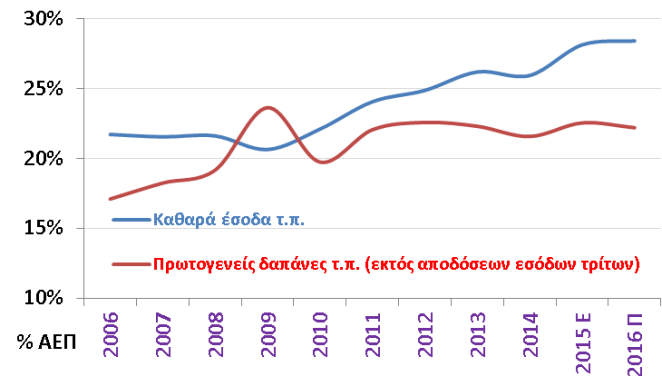
Με την επιχειρούμενη εισαγωγή παράλληλων/εναλλακτικών δράσεων, διαφαίνεται πλέον μία προσπάθεια ακύρωσης ή εξουδετέρωσης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, και, ως εκ τούτου, αλλοίωσης του επιδιωκόμενου δημοσιονομικού αποτελέσματος. Και δεν είναι μόνο η εν δυνάμει ανατροπή των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που απομακρύνει την έλευση του νέου αναπτυξιακού προτύπου της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας. Απειλείται, ταυτόχρονα, η δημοσιονομική προσαρμογή, που είναι καθοριστικός παράγοντας διαμόρφωσης ευνοϊκών προσδοκιών για τις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας τίθεται, έτσι, σε αμφιβολία καθώς η εδραίωσή της στα επόμενα χρόνια είναι συνάρτηση των αναμενόμενων πρωτογενών πλεονασμάτων, που θα ήταν η πιο τρανή απόδειξη οικονομικής σταθερότητας, απαραίτητα στοιχεία για να γίνουν ιδιωτικές επενδύσεις και να έχουμε υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Τα πρωτογενή πλεονάσματα μπορεί να στερούν πόρους από την ενεργό ζήτηση, κυρίως διότι καλύπτουν τις πληρωμές τόκων σε ένα δημόσιο χρέος που διακατέχεται από φορείς εκτός Ελλάδας. Από την άλλη πλευρά, όμως, είναι ένδειξη οικονομικής ισχύος και μοχλός προσέλκυσης επενδυτικού ενδιαφέροντος. Και, ούτως ή άλλως, τα χρήματα για πληρωμές τόκων, εάν δεν υπάρχουν πρωτογενή πλεονάσματα ισόποσου ύψους, θα πρέπει να τα δανεισθούμε από τις αγορές. Η αναδιάρθρωση του χρέους μπορεί να περιορίσει τις πληρωμές για τόκους αλλά αυτό δεν πρόκειται να οδηγήσει σε ισότοπη μείωση των πρωτογενών πλεονασμάτων αλλά σε μικρότερο δανεισμό. Η πρόσβαση στις αγορές γίνεται πάντα με όρους ανάλογους της δημοσιονομικής ευρωστίας και κατά πόσον η χώρα ακολουθεί ένα μείγμα οικονομικής πολιτικής προσαρμοσμένο στην ανάπτυξη, ώστε να μπορούν να δημιουργούνται έσοδα και να πληρώνονται οι τόκοι. Συνεπώς, η δημοσιονομική πειθαρχία έχει αναπτυξιακό περιεχόμενο, εκπέμποντας εμπιστοσύνη στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο συστατικό της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας.

Πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις

Προϋπολογισμός 2016: Ο προϋπολογισμός αναγνωρίζει την απώλεια της αναπτυξιακής δυναμικής της οικονομίας, με ύφεση -2,3% το 2015 και -1,3% το 2016, καθώς και την υποτροπή σε πρωτογενές έλλειμμα για το 2015 (-0,2% ΑΕΠ, Πίνακας 1). Προβλέπεται αύξηση των άμεσων και έμμεσων φόρων, μετά από επιστροφές, κατά 4,5% ή €1,8 δις σε σχέση με το 2015 σε €41,6 δις και αντίστοιχα μείωση των πρωτογενών

Διάγραμμα 2: Πρωτογενείς δαπάνες και καθαρά έσοδα τ.π., % ΑΕΠ

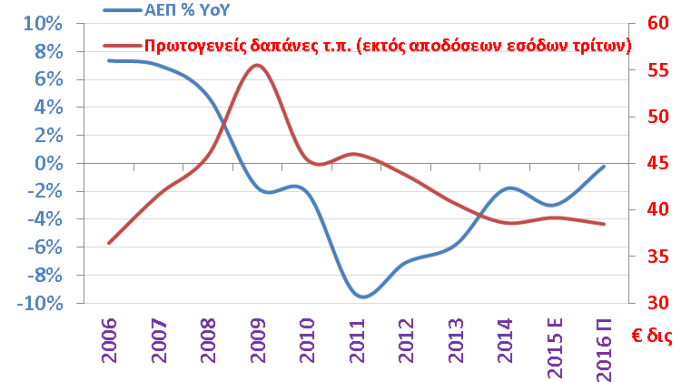
(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015, προϋπολογισμοί 2008-2016)

τ.π.: τακτικός προϋπολογισμός.

Διάγραμμα 3: Πρωτογενείς δαπάνες και % μεταβολή ΑΕΠ

(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015, προϋπολογισμοί 2008-2016)

τ.π.: τακτικός προϋπολογισμός.

Πίνακας 4: Μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης 2015-2016

(Υπ. Οικ. Οκτ. 2015)

€ εκατ.	2015	2016	Σύνολο
Σύνολο παρεμβάσεων	2.033,3	4.346,0	6.379,3
Δαπάνες γενικής κυβέρνησης	542,4	1.851,4	2.393,8
Δαπάνες κεντρικής διοίκησης	114,0	799,0	913,0
Δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης	428,4	987,3	1.415,7
Δαπάνες νοσοκομείων	0,0	22,0	22,0
Λοιπές δαπάνες	0,0	43,1	43,1
Έσοδα	1.490,9	2.494,6	3.985,5
ΦΠΑ	778,0	1.417,0	2.195,0
Εισφορά αλληλεγγύης	89,0	301,0	390,0
Φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων	0,0	361,0	361,0
Φόρολογία ενοικίων	0,0	200,0	200,0
Προκαταβολή νομικών προσώπων	349,7	-220,2	129,5
Φόρος τηλεοπτικών διαφημίσεων	94,5	8,6	103,1
Προκαταβολή ελεύθερων επαγγελματιών	0,0	80,5	80,5
Λοιπά	179,7	346,7	526,4

δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού (τ.π.) κατά -0,5% ή €-214 εκατ. σε σχέση με το 2015, σε €41,7 δις (Πίνακας 2). Το προσχέδιο μας επιτρέπει επίσης να παρακολουθήσουμε τη σημαντική διεύρυνση της αρνητικής καθαρής θέσης των ασφαλιστικών ταμείων (από €956 εκατ. πλεόνασμα το 2014 σε έλλειμμα περί το €-1,5 δις για το 2015 και 2016, Πίνακας 3) λόγω μείωσης των εισφορών κατά €836 εκατ. και αύξησης των δαπανών για συντάξεις κατά €493 εκατ. Παρατηρούμε επίσης ότι αν και την περίοδο 2012-2014 περιορίστηκαν σημαντικά οι πρωτογενείς δαπάνες του τ.π., για το 2015 – 2016 επιδιώκεται συγκράτηση αντί μείωσης. Αντίστοιχα, την περίοδο 2010-2014, παρά τα μέτρα αύξησης φόρων, τα καθαρά έσοδα του τ.π. εμφάνισαν σταθερά πτωτική πορεία. Αντίθετα, για το 2015-2016 προβλέπεται, εν μέσω ύφεσης, αύξηση τόσο των φόρων όσο και των εσόδων αυτών (Διάγραμμα 1). Η σύγκριση αυτών των μεγεθών με το ΑΕΠ το οποίο υποχωρεί όλα αυτά τα χρόνια καταγράφει τη σταδιακή διόγκωση του φορολογικού βάρους ως ποσοστό του ΑΕΠ (Διάγραμμα 2). Στο βαθμό που η περίοδος 2012-2014 συνοδεύτηκε από μείωση των δαπανών και ταυτόχρονα ανάκαμψη του ΑΕΠ (καθώς η μείωση δαπανών συνέβαλε στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης, Διάγραμμα 3), για το 2015-2016 τα συμφωνημένα μέτρα προσαρμογής για μια ακόμα φορά βασίζονται σε αυξήσεις εσόδων, παρά περικοπές δαπανών που έχουν μεγαλύτερη βεβαιότητα υλοποίησης (Διάγραμμα πρώτης σελίδας και Πίνακας 4). Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί ότι το προσχέδιο περιγράφει τη μείωση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους προς τους ιδιώτες την περίοδο 2012-2014 με την καταβολή €7,75 δις σε δικαιούχους, που περιόρισε τις απλήρωτες οφειλές σε €3,77 δις. Επίσης καταγράφει ότι τον Ιούλιο του 2015 αυτές είχαν αυξηθεί εκ νέου σε €5,74 δις. Το προσχέδιο αναφέρει την προοπτική εγγραφής στη συνέχεια ανάλογων πιστώσεων αποπληρωμής στον προϋπολογισμό 2016 και αναφέρεται σε μια πορεία εκταμιεύσεων ανάλογα με τις εκάστοτε ταμειακές συνθήκες. Για την ώρα όμως δεν πειραμαβάνει σχετικά κονδύλια δαπάνης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του κράτους προς την αγορά, αφήνοντας αναπάντητα τα σχετικά ερωτήματα της αγοράς για την εξόφληση των υποχρεώσεων αυτών του κράτους. Αυτό συμβαίνει παρά το γεγονός ότι στη [συμφωνία με τους εταίρους](#) ρητά προβλέπεται στην [εκτίμηση των αναγκών χρηματοδότησης](#) την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του κράτους έως το τέλος του 2016. Επίσης, η υστέρηση στην εκτέλεση ειδικά των δαπανών του ΠΔΕ μέχρι τον Αύγουστο του 2015 όταν συγκριθεί με τις προβλέψεις εκτέλεσης για το 2015 στον προσχέδιο υπονοεί μια ταχύτερη πρόωθηση εκταμιεύσεων έως το τέλος του έτους. Σημειώνεται πάντως ότι παραδοσιακά μια συγκέντρωση πληρωμών του ΠΔΕ στο τέλος του έτους είναι συνηθισμένη. Τέλος, ο χειρισμός των κονδυλίων που σχετίζονται με τα κέρδη των κεντρικών τραπεζών από τα προγράμματα ANFA, SMP βασίζεται στην προσδοκία μιας νέας μελλοντικής συμφωνίας που θα προβλέπει την απόδοση τους στην Ελληνική κυβέρνηση.

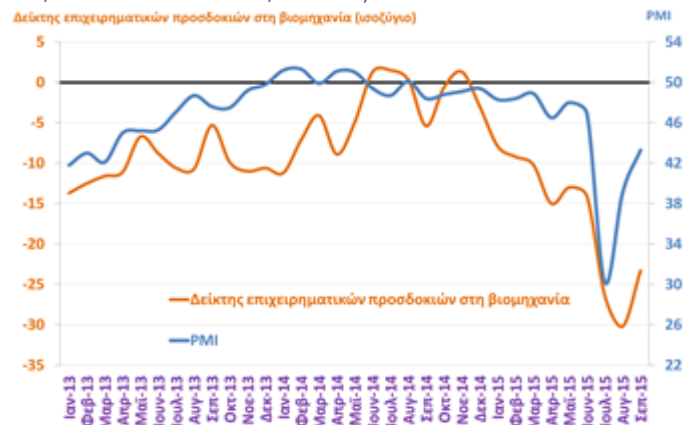
PMI: Περεταίρω άνοδο σημείωσε τον Σεπτέμβριο του 2015 ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση (στις 43,3 μονάδες), ο οποίος, μετά τη «βουτιά» του Ιουλίου (30,2 μονάδες), έχει αναπληρώσει ένα μεγάλο μέρος χαμένου εδάφους. Παρόλα αυτά ο δείκτης εξακολουθεί να βρίσκεται σε επίπεδα που υποδεικνύουν σημαντικές δυσκολίες στις συνθήκες λειτουργίας των επιχειρήσεων (Διάγραμμα 4). Ειδικότερα, η έλλειψη ζήτησης και νέων παραγγελιών, η μείωση της παραγωγής και των εργαζομένων, όπως και ο μεγαλύτερος όγκος των αδικεπραιώτων εργασιών, εξακολουθούν να αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταποίησης τον Σεπτέμβριο.

ΓΕΜΗ: Με τη λήξη του Αυγούστου αυξήθηκε και πάλι ο αριθμός ίδρυσης νέων επιχειρήσεων, αν και με 1,925 νέες ιδρύσεις παραμένει 31% χαμηλότερος του αριθμού νέων επιχειρήσεων του Σεπτεμβρίου 2014 την ώρα που οι διαγραφές αντίστοιχα είναι 45% αυξημένες με αποτέλεσμα οι καθαρές εγγραφές να ανέρχονται σε 500, 72% μειωμένες σε σχέση με το Σεπτέμβριο του 2014 και μετά τον Αύγουστο και τον Ιούλιο η 3^η χαμηλότερη επίδοση από τον Ιανουάριο 2014 (Διάγραμμα 5).

Υλοποίηση στόχων φορέων γενικής κυβέρνησης: Υλοποίηση στόχων φορέων γενικής κυβέρνησης: Η υποχρέωση δημοσιοποίησης αναλυτικών στοιχείων για την εκτέλεση των προϋπολογισμών φορέων της γενικής κυβέρνησης μας επιτρέπει να καταγράψουμε (Πίνακας 5)

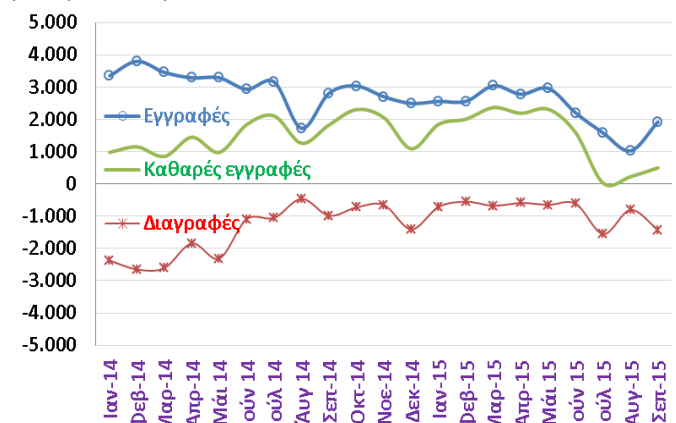
Διάγραμμα 4: PMI και επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία

(Markit, Σεπ. 2015 – ΕΕ DG ECFIN, Σεπ. 2015)

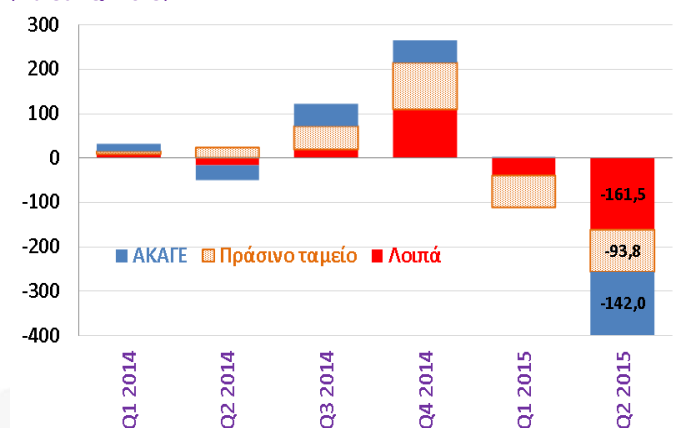
Διάγραμμα 5: Ιδρύσεις και διαγραφές επιχειρήσεων

(ΓΕΜΗ, Σεπ. 2015)

Διάγραμμα 6: Υλοποίηση στόχων φορέων γενικής κυβέρνησης

(Υπ. Οικ. Q2 2015)

τη σταδιακή αύξηση της, προς τα κάτω, απόκλισης από τους στόχους η οποία τον Ιούνιο 2015 έφτανε τα €-397,3 εκατ., αντί €-26,1 εκατ. στο εξάμηνο του 2014. Περίπου το ήμισυ αυτής της απόκλισης οφείλεται στην απότομη αύξηση της απόκλισης του ΑΚΑΓΕ σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2015 (η απόκλιση είναι €1 εκατ. στο τρίμηνο 2015 και €-142 εκατ. στο εξάμηνο 2015), η οποία σύμφωνα με την ανακοίνωση του υπουργείου σχετίζεται με τις προβλέψεις του [N4325/2015](#) που με τη σειρά του επιτρέπει έως το τέλος 2018 τη χρήση των σχετικών εσόδων του ταμείου αλληλεγγύης των γενεών που καταβάλλου ασφαλισμένοι και συνταξιούχοι για την κάλυψη των ελλειμμάτων επικουρικών και κύριων ασφαλιστικών ταμείων καθώς και για την κάλυψη των ελλειμμάτων του [Μετοχικού Ταμείου Πολιτικών Υπαλλήλων](#). Αντίστοιχα, η θετική θέση (€105,7 εκατ. το 12μηνο του 2014) του πράσινου ταμείου έχει και αυτή μετατραπεί σε ελλειμματική (€-93,8 εκατ. στο εξάμηνο 2015) λόγω μειωμένων, σε σχέση με τους στόχους, εισπράξεων από πρόστιμα αυθαιρέτων, όπως αναφέρει το σχετικό δελτίο. Το υπόλοιπο μέρος της χειροτέρευσης οφείλεται στην παραπέρα διεύρυνση της αρνητικής απόκλισης της πλειοψηφίας των άλλων φορέων που κυρίως περιλαμβάνουν πανεπιστήμια σε σχέση με το πρώτο εξάμηνο λόγω, σύμφωνα πάντα με την ανακοίνωση, σε ετεροχρονισμό εσόδων / εξόδων. Αξιοσημείωτη είναι, τέλος, η υστέρηση στον ΕΟΤ, λόγω χαμηλής συμμετοχής ιδιωτών στις εκθέσεις που αυτός πραγματοποιεί.

Στοιχεία φορολογικών δηλώσεων: Η εφημερίδα [Καθημερινή της 4/10/2015](#) κατάφερε να εξασφαλίσει στατιστικά στοιχεία για τα εισοδήματα 2014 που υποβλήθηκαν από τις δηλώσεις φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων για το οικονομικό έτος 2015 (ημερολογιακά εισοδήματα 2014). Το βασικό στοιχείο που μας κομίζουν τα στοιχεία αυτά είναι η δραματική μείωση του συνόλου των δηλωμένων εισοδημάτων από το 2010 και ύστερα (μείωση 29,5% παρά την αύξηση των υπόχρεων προφανώς λόγω της υποχρέωσης απόκτησης ΑΦΜ για όλους τους ενήλικες) και ειδικά τη δραματική μείωση των υψηλών μεσαίων εισοδημάτων (30.000-100.000 ευρώ, συνολική μείωση 46%, Διάγραμμα ΚΑΘ1). Η δραματική αυτή μείωση των υψηλότερων εισοδημάτων δεν είναι μόνο αποτέλεσμα της μετανάστευσης τους σε χαμηλότερα κλιμάκια ή της στροφής προς φοροδιαφυγή – είναι και αποτέλεσμα της μετανάστευσης στο εξωτερικό πολλών επαγγελματιών (ανύπαντρων ή μαζί με τις οικογένειες τους) σε αναζήτηση εργασίας και λογικής, θεσμικής και φορολογικής (Δελτίο [11/6/2015](#)). Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν το συμπέρασμα της μελέτης [Γιαννίτση - Ζωγραφάκη](#) (Δελτίο [21/5/2015](#)) ότι η κρίση μείωση ειδικότερα τα εισοδήματα των πλουσιότερων και λιγότερο τα εισοδήματα ομάδων με χαμηλότερα δηλωμένα εισοδήματα όπως είναι οι συνταξιούχοι και οι αγρότες. Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα ανησυχητική για το κράτος καθώς αυτά τα υψηλότερα εισοδήματα είναι οι ισχυρότεροι τροφοδότες του κρατικού προϋπολογισμού – γεγονός που αποδεικνύει τη σημασία της ανώτερης μεσαίας τάξης για τη χρηματοδότηση ειδικά του κοινωνικού κράτους που είναι ιδιαίτερα απαιτητικό σε πόρους στην γερασμένη Ελληνική κοινωνία.

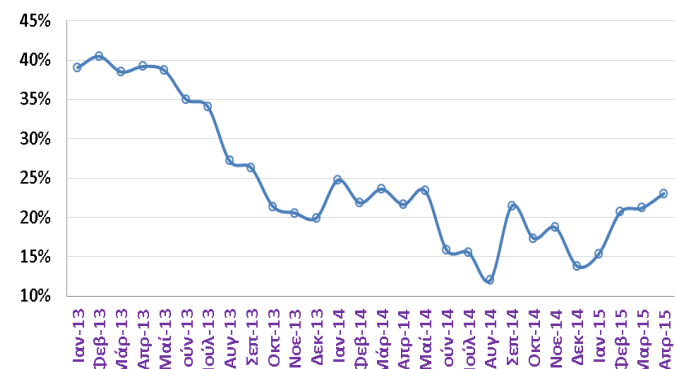
Έλεγχοι αδήλωτης εργασίας: Το διάστημα 1 Απριλίου έως 30 Απριλίου 2015 ελέγχθηκαν δειγματοληπτικά 2.720 επιχειρήσεις και εξ' αυτών βρέθηκαν να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους οι 524 (ποσοστό 19,26%). Σε σύνολο 11.398 εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διενεργήθηκαν έλεγχοι, εντοπίστηκαν 1.106 αδήλωτοι εργαζόμενοι (ποσοστό 9,7%). Την περίοδο από 1 Ιανουαρίου 2015 έως 30 Απριλίου 2015, στα πλαίσια του επιχειρησιακού σχεδίου «ΑΡΤΕΜΙΣ» διενεργήθηκαν έλεγχοι σε 10.243 επιχειρήσεις που είχαν 39.629 εργαζόμενους. Καθώς το ΙΚΑ καταγράφει κατά μέσο όρο την περίοδο αυτή 1,7 εκατ. δηλωμένους μισθωτούς προκύπτει ότι οι έλεγχοι της περιόδου αφορούν περίπου το 2% της μισθωτής απασχόλησης του ιδιωτικού τομέα. Τον Απρίλιο ο μεγαλύτερος αριθμός αδήλωτων εργαζομένων εντοπίστηκε στην εστίαση, ενώ ακολουθούν η κατασκευή ειδών ένδυσης, προσωπικές υπηρεσίες και το λιανεμπόριο. Σημειώνεται ότι από το Δεκέμβριο του 2014 η καταγραμμένη παραβατικότητα αυξάνεται μετά από μια περίοδο υποχώρησης – εξέλιξη που μπορεί να οφείλεται τόσο στην αύξηση της παραβατικότητας όσο και δυναμικά της αύξησης της αποτελεσματικότητας των ελέγχων (Διάγραμμα 7).

Επιτόκια επιχειρηματικών δανείων: Η διαφορά των ονομαστικών

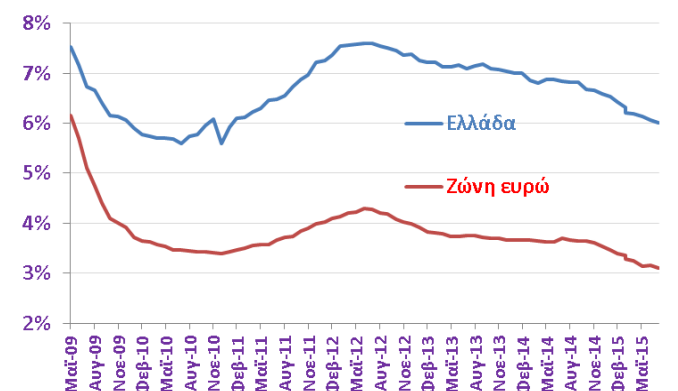
Πίνακας 5: Εξέλιξη εισοδημάτων φυσικών προσώπων, 2010-2015
(Καθημερινή 4/10/2015, πληροφορίες εφημερίδας για στοιχεία ΓΓΔΕ)

Κλιμάκιο, εισοδημα €	2010		2014		%Δ	
	Δηλώσεις	Εισοδήμα € δις	Δηλώσεις	Εισοδήμα € δις	Δηλώσεις	Εισοδήμα
0-12.000	2.782.288	20,7	3.700.000,0	16,0	33,0%	-22,7%
12.001-20.000	1.258.528	19,9	1.100.000,0	17,0	-12,6%	-14,4%
20.001-30.000	752.086	18,4	555.000,0	14,0	-26,2%	-24,0%
30.001-50.000	604.731	23,1	400.000,0	14,0	-33,9%	-39,4%
50.001-100.000	244.884	15,9	110.000,0	7,1	-55,1%	-55,2%
100.000+	38.549	5,8	25.000,0	5,0	-35,1%	-13,5%
Σύνολο	5.681.066	103,7	5.890.000	73,1	3,7%	-29,5%

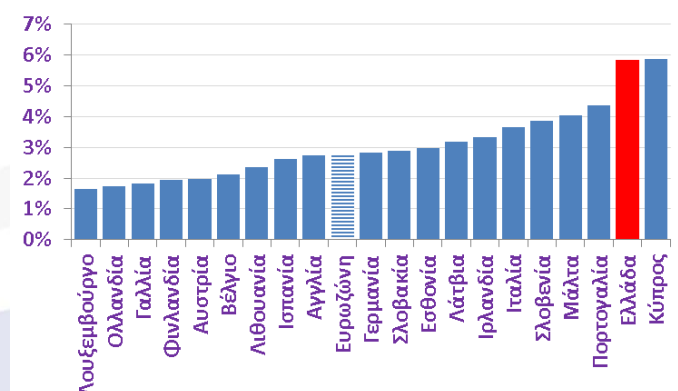
Διάγραμμα 7: Ποσοστό αδήλωτης εργασίας που προκύπτει στους δειγματοληπτικούς έλεγχοι Υπ. Εργασίας & ΣΕΠΕ
(Επιχειρησιακό σχέδιο ΑΡΤΕΜΙΣ, Απρ. 2015)

Διάγραμμα 8: Επιτόκια υφιστάμενων δανείων σε επιχειρήσεις, διάρκεια έως 1 έτος
(ΕΚΤ, Αυγ. 2015)

Διάγραμμα 9: Επιτόκια υφιστάμενων δανείων σε επιχειρήσεις, υπολειπόμενη διάρκεια έως 1 έτος
(ΕΚΤ, Αυγ. 2015)

επιτοκίων υφιστάμενων επιχειρηματικών δανείων μεταξύ Ελλάδας και του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ παρέμεινε πάνω από 100% τον Αύγουστο 2015, καθώς η αποκλιμάκωση της διαφοράς που είχε παρατηρηθεί την άνοιξη του 2014, που περιόρισε τη διαφορά έως και το 82%, έχει πλέον ανατραπεί ειδικά από τον Ιούλιο και μετά (Διάγραμμα 8). Δηλαδή τα επιτόκια που καταβάλλουν οι ελληνικές επιχειρήσεις στα υφιστάμενα δάνεια τους (με υπολειπόμενη διάρκεια έως και 1 έτος) είναι υπερδιπλάσια των επιτοκίων που πληρώνουν κατά μέσο όρο οι επιχειρήσεις στη ζώνη του ευρώ – και έως και τετραπλάσια των επιτοκίων που καταβάλλουν επιχειρήσεις σε χώρες μέλη με ιδιαίτερα χαμηλά επιτόκια (Διάγραμμα 9).

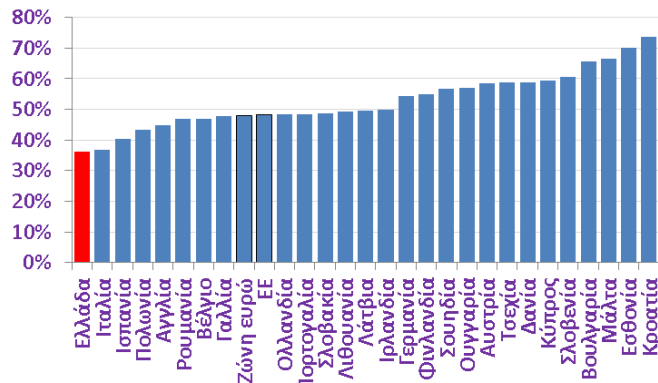
Μεταρρυθμίσεις στη φορολογία για την ανάπτυξη

Η ετήσια έκθεση της ΕΕ για φορολογικές μεταρρυθμίσεις για το 2015 εξετάζει μια σειρά από θέματα με άμεσο ενδιαφέρον για την Ελλάδα ενώ έχει και ορισμένα πρόσφατα στοιχεία που υπενθυμίζουν πραγματικότητες που έχουν άμεση σημασία για την Ελλάδα. Συνολικά, η έκθεση αξιολογεί ότι στην Ε.Ε. η φορολόγηση της εργασίας είναι υψηλότερη του επιθυμητού ενώ θεωρεί ότι η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας είναι χαμηλότερη του επιθυμητού σε αρκετές χώρες. Κυρίως, όμως, συμπεραίνει ότι η ύπαρξη ενός διάφανου, απλού και σταθερού φορολογικού συστήματος θεωρείται ότι είναι προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός θετικού επενδυτικού περιβάλλοντος. Ένα πρώτο συμπέρασμα της μελέτης που έχει ενδιαφέρον για την Ελλάδα είναι η σημασία που έχουν για τα κρατικά έσοδα οι φόροι κατανάλωσης, όπως και ο ΦΠΑ, τόσο λόγω της μεγάλης βάσης τους που συνεπάγεται σημαντικά έσοδα για τα κράτη όσο και λόγω της καταρχήν μικρότερης αρνητικής επίπτωσης που έχουν στην ανάπτυξη, σε σχέση για παράδειγμα με τους φόρους στην εργασία και τα κέρδη. Για την Ελλάδα η μελέτη καταγράφει μια υστέρηση στα έσοδα από ΦΠΑ που προκύπτει από τη διαίρεση των εσόδων από ΦΠΑ προς την τελική κατανάλωση (Διάγραμμα 10). Δηλαδή, δεν είναι μόνο το γεγονός ότι στην Ελλάδα τα έσοδα από ΦΠΑ ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι χαμηλά, είναι και ότι λόγω της μεγάλης συνεισφοράς της κατανάλωσης στο ΑΕΠ αναλογικά τα έσοδα του κράτους από ΦΠΑ είναι ακόμα χαμηλότερα – για την ακρίβεια μετά την προσαρμογή αυτή είναι τα χαμηλότερα στην Ε.Ε. Η περαιτέρω επεξεργασία των εξαιρέσεων από την εφαρμογή του ΦΠΑ δείχνει, σύμφωνα με την έκθεση, ότι στην Ελλάδα ένα μεγάλο μέρος της υστέρησης εσόδων του ΦΠΑ είναι αποτέλεσμα των εξαιρέσεων και εκπτώσεων στον ΦΠΑ και όχι μόνο αποτέλεσμα της φοροδιαφυγής, που φυσικά υπάρχει και αυτή. Ως αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης η έκθεση επιλέγει την Ελλάδα ως μια από τις 5 εκ των 28 χωρών που έχουν περιθώριο να αυξήσουν σημαντικά τα έσοδα από ΦΠΑ μέσω μείωσης των εξαιρέσεων και εκπτώσεων από αυτόν. Με τα συμπεράσματα αυτής της έκθεσης είναι εύκολο να κατανοήσει κανείς την εμμονή των δανειστών στη μείωση των εξαιρέσεων που ισχύουν στον ΦΠΑ και που βάνουν σήμερα προς κατάρρευση.

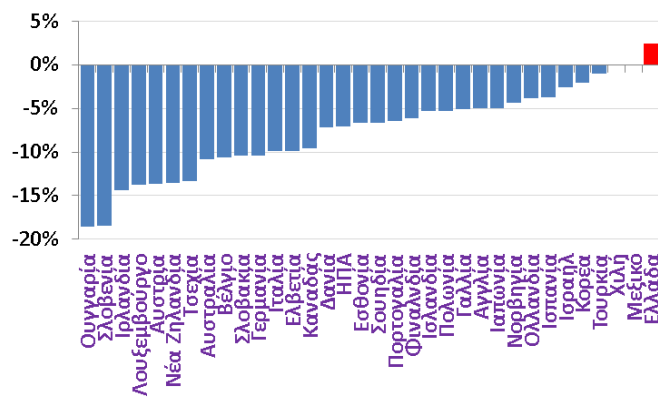
Σε ότι αφορά τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων πρέπει να τονιστεί για άλλη μια φορά το γεγονός ότι η Ελλάδα δίνει έκπτωση φόρου (δηλαδή αφορολόγητο που όμως ισχύει μόνο ως ένα ορισμένο ύψος εισοδήματος) χωρίς αυτή η έκπτωση να συνδέεται με την οικογενειακή κατάσταση, όπως ισχύει στις περισσότερες άλλες χώρες. Το αποτέλεσμα είναι οι δείκτες που υπολογίζουν την φορολογική επιβάρυνση των χαμηλότερων ή μέσων εισοδημάτων να μην καταγράφουν πλήρως τη στρέβλωση που εισάγει αυτή η πρακτική τόσο στην προοδευτικότητα της φορολογικής κλίμακας, σε σχέση με άλλες χώρες, καθώς και την φορολογική επιβάρυνση των υψηλότερων, και συνεπώς πιο αποδοτικών για τα έσοδα του κράτους, εισοδημάτων (βλέπε σχετικά Δελτία [21/5/2015](#) και [11/6/2015](#), Διάγραμμα 11). Για τα υψηλότερα εισοδήματα η χώρα μας είναι χώρα υψηλής φορολογίας, όπως δείχνει το Διάγραμμα 2 και μάλιστα αυτή η υψηλή φορολογία εφαρμόζεται από σχετικά χαμηλό εισόδημα σε σχέση με άλλες χώρες όπως δείχνει το Διάγραμμα 13. Αυτό δείχνει, ειδικά με δεδομένη τη δυνατότητα των εργαζόμενων υψηλότερων δεξιοτήτων να μεταναστεύουν πιο εύκολα, ότι τα περιθώρια εξορθολογισμού των κρατικών εσόδων μέσω διασύνδεσης των εκπτώσεων φόρου με την οικογενειακή κατάσταση μπορούν να αποδειχθούν πιο αποδοτικά σε σχέση με την αύξηση των φόρων ειδικά στους πιο αποδοτικούς εργαζόμενους (που ενισχύουν το brain

Διάγραμμα 10: Έσοδα από ΦΠΑ προς συνολική κατανάλωση, 2014

(ΕΕ DG ECFIN, Σεπ. 2015)

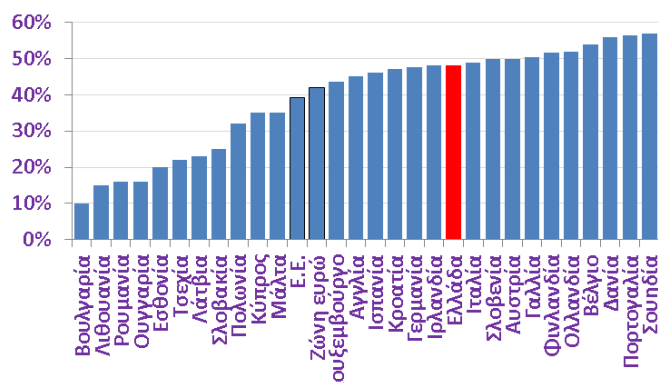

Διάγραμμα 11: Επίπτωση συνυπολογισμού οικογενειακής κατάστασης στη φορολογική επιβάρυνση μισθωτού. Παντρεμένο ζευγάρι, ένα μισθωτός με αποδοχές τον μέσο μισθό. Διαφορά φορολογικού συντελεστή ανάμεσα στην οικογένεια χωρίς παιδιά και μια αντίστοιχη οικονομία με δυο παιδιά. (ΟΟΣΑ 2014)

Διάγραμμα 12: Ανώτατος συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, 2014 (Δεν περιλαμβάνει ασφαλιστικές εισφορές)

(ΕΕ DG ECFIN, Σεπ. 2015)

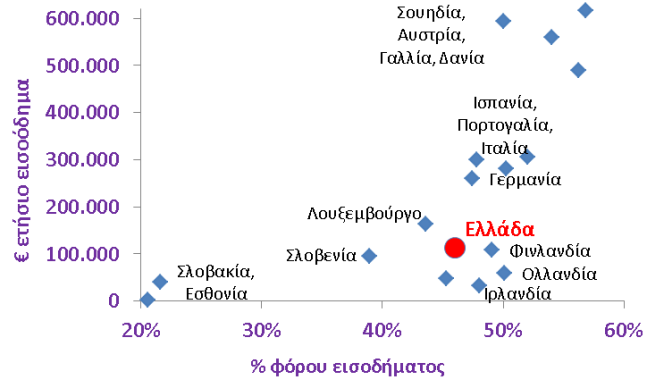
drain της χώρας).

Η μελέτη καταγράφει επίσης ενδιαφέροντα στοιχεία για τη φορολόγηση εταιρικών κερδών, τα οποία και αυτά έχουν υψηλή ανώτατη κλίμακα στην Ελλάδα σύμφωνα με τη μελέτη (Διάγραμμα 14). Ένα ενδιαφέρον θέμα που εξετάζει η έρευνα είναι ο βαθμός με τον οποίο ο τρόπος φορολόγησης των κερδών μετά την αφαίρεση των δαπανών για τόκους ενθαρρύνει την υποκεφαλαιοποίηση των επιχειρήσεων, μια τάση που φυσικά ενισχύεται όσο υψηλότερη είναι η φορολόγηση των κερδών. Η τελευταία έχει αρνητικές επιπτώσεις ειδικά σε περιόδους ύφεσης, καθώς μειώνει τις αποχές των επιχειρήσεων, και κατά προέκταση αυξάνει τους κινδύνους στους οποίους εκτίθεται ο χρηματοπιστωτικός τομέας. Η προσέγγιση του φορολογικού συστήματος κατά της κεφαλαιακής ενίσχυσης των επιχειρήσεων καταγράφεται από τη μελέτη ως συνάρτηση του φόρου στα εταιρικά κέρδη, και η Ελλάδα καταγράφεται ως χώρα με μια αρκετά σημαντική στρέβλωση. Η μελέτη συνυπολογίζει πέρα από τους φόρους που επιβάλλονται στα κέρδη και τη φορολογική μεταχείριση των δαπανών για τόκους και τις εξαιρέσεις που βασίζονται στο καταβαλλόμενο κεφάλαιο (το Βέλγιο και η Ιταλία επιτρέπουν την εξαίρεση της ετήσιας απόδοσης επί των εισφερόμενων κεφαλαίων) αλλά όχι την ευνοϊκή μεταχείριση των κερδών που δεν διανέμονται, όπως γίνεται στην Εσθονία. Ο δείκτης επίσης δεν υπολογίζει κανόνες υποκεφαλαιοποίησης, που περιορίζουν την έκπτωση για δαπάνες τόκων σε επιχειρήσεις με υψηλές αναλογικά με τα κεφάλαια δαπάνες τόκων, όπως ισχύουν και στην Ελλάδα.

Αυτό που έχει ενδιαφέρον ειδικά στα πλαίσια της συζήτησης για την υιοθέτηση κινήτρων για επενδύσεις στη χώρα, ώστε να μπορέσει να ανακάμψει η οικονομία, είναι η ανάγνωση των λύσεων που περιγράφονται στην μελέτη για την μείωση αυτής της στρέβλωσης. Έτσι, στις περισσότερες χώρες υπάρχουν ή έχουν υιοθετηθεί μέσα στην κρίση, όπως και στην Ελλάδα, κανόνες που αποτρέπουν την υποκεφαλαιοποίηση, εξέλιξη που σε περίοδο πτώσης άνω του 25% του ΑΕΠ και υψηλότερων επιτοκίων έχει οδηγήσει σε άδικη φορολογική μεταχείριση πολλών επιχειρήσεων. Υπάρχουν όμως και κανόνες που κάνουν το αντίθετο – αντί δηλαδή να θέτουν όρια στην έκπτωση φόρου που μπορεί να προκύψει από τους τόκους δανειακών κεφαλαίων προσπαθούν να προσφέρουν έκπτωση φόρου κερδών όχι μόνο για τους τόκους στα δανειακά κεφάλαια αλλά στα ίδια κεφάλαια ή τα επενδυμένα κεφάλαια. Τέτοιοι κανόνες έχουν υιοθετηθεί τα τελευταία χρόνια από αρκετές χώρες (Δανία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Πορτογαλία, Φινλανδία) αλλά όχι στην Ελλάδα. Μια ενδεικτική εφαρμογή τέτοιων πρακτικών είναι η υιοθέτηση του ACE (Allowance for Corporate Equity), που έχει υιοθετηθεί στην Ιταλία σαν μέτρο αντιμετώπισης της κρίσης και ισχύει και στο Βέλγιο και την Πορτογαλία (για συγκριτική μελέτη Ιταλίας και Βελγίου παρουσιάζεται στον Πίνακα 6). Ουσιαστικά επιτρέπει την εξαίρεση από την φορολογητέα ύλη του εταιρικού κεφαλαίου ή / και μιας ετήσιας εύλογης απόδοσης αυτού. Όπως δηλαδή εκπίπτει από τα φορολογητέα κέρδη η δαπάνη για τόκους δανείων, εκπίπτει πλέον και μια ετήσια απόδοση επί των ιδίων κεφαλαίων. Το μέτρο αυτό μπορεί να σχεδιαστεί με αρκετή ευελιξία, καθώς διάφορες παραλλαγές του μπορεί να πετύχουν τους επιθυμητούς στόχους χωρίς αρνητικές επιπτώσεις. Ενδεικτικά, η Ιταλία υιοθέτησε τον 'Incremental ACE' που εφαρμόζει μόνο σε νέα κεφάλαια που επενδύονται στις επιχειρήσεις, με περιορισμούς για τις ενδοομιλικές πράξεις. Εναλλακτικά, υπάρχουν χώρες που αναγνωρίζουν εκτός από την έκπτωση φόρου για δαπάνες τόκων και μια έκπτωση για την υπολογισμένη απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου. Στην έκθεση εξετάζονται και προτάσεις που επεκτείνουν όλες τις προαναφερόμενες πρακτικές σε μια ενιαία προσέγγιση, που επιτρέπει ένα όριο έκπτωσης από το φορολογητέο εισόδημα, είτε αυτό το όριο έκπτωσης καταλαμβάνεται από τόκους είτε από την υπολογισμένη απόδοση του επενδυμένου κεφαλαίου. Μάλιστα, προτείνεται οι μέτοχοι σε φυσικό επίπεδο να φορολογούνται αφού ληφθεί υπόψη αυτή η έκπτωση, με αποτέλεσμα ουσιαστικά τα κέρδη να φορολογούνται μια φορά ως εισόδημα στον μέτοχο και όχι πρώτα στην εταιρεία και μετά, ξανά και ως διπλή φορολόγηση, στον μέτοχο.

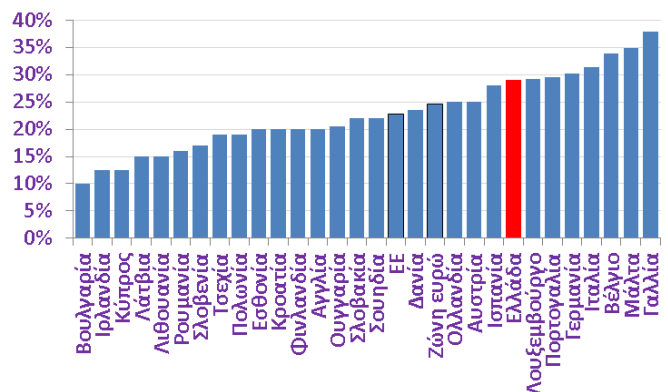
Διάγραμμα 13: Ανώτατος συντελεστής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων και όριο εισοδήματος εφαρμογής αυτού, 2014

(ΟΟΣΑ, χώρες μέλη ΟΟΣΑ και ζώνης ευρώ, 2014. Δεν υπολογίζεται η αυξημένη έκτακτη εισφορά του 2015)

Διάγραμμα 14: Ανώτατος συντελεστής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων, 2014

(ΕΕ DG ECFIN, Σεπ. 2015)

Πίνακας 6: Χαρακτηριστικά Ανώτατος συντελεστής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων, 2014

(ΕΕ DG ECFIN, 2014)

	Βέλγιο	Ιταλία
Χώρα υψηλής φορολόγησης κερδών	Ναι	Ναι
Έτος εφαρμογής	2006	2011
Βάση υπολογισμού ACE	Νέα και παλαιά κεφάλαια	Νέα κεφάλαια
Αφορά εταιρείες	Κεφαλαιουχικές	Κεφαλαιουχικές και προσωπικές
	10 ετές κρατικό ομόλογο, με οροφή το 3% και 3,5% για ΜΜΕ	Μέσος όρος απόδοσης κρατικών ομολόγων συν έως 3% επιπλέον για το ρίσκο. Ορισμένο ποσοστό έως 4,75% έως το 2016.
Ποσοστό υπολογισμού ACE	ΜΜΕ	
Περιορισμοί στη χρήση των κεφαλαίων	Όχι	Όχι
Προβλέψεις για αποφυγή απάτης σε ενδοομιλικές συναλλαγές	Όχι	Ναι
Δυνατότητα μεταφοράς σε επόμενα έτη	Όχι	Ναι
Απώλεια εσόδων	Μεγάλη	Για την ώρα μικρή
Επίπτωση σε απασχόληση και επενδύσεις	Μικρή	N/A

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

Ενεργητικό € 435 δις 72% συνόλου*	Ίδια κεφάλαια € 58 δις 44% συνόλου*	Πωλήσεις € 77 δις 46% συνόλου*	Προ φόρων κέρδη € 2,4 δις** 44% κερδών***
Εργαζόμενοι 220.000	Μισθοί € 4,6 δις	Ασφαλ. εισφορές € 2 δις	Φόρος επί κερδών € 1,6 δις

* Άθροισμα δημοσιευμένων ισολογισμών ΑΕ και ΕΠΕ

** Άθροισμα κερδών και ζημιών όλων των επιχειρήσεων

*** Φορολογητέα κέρδη κερδοφόρων επιχειρήσεων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει.

Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής.

Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenberg

B-1000 Bruxelles

T: +32 (02) 231 00 53

F: +32 (02) 732 35 70

E: main@sevbxl.be

Η Ελλάδα είναι
η οικογένειά μας.
Και στην
οικογένειά μας,
στεκόμαστε
πάντα δίπλα.

Στον Όμιλο FOURLIS, 65 χρόνια συμβάλλουμε στην ελληνική οικονομία και στηρίζουμε την ελληνική κοινωνία - ακόμα περισσότερο τώρα που το χρειάζεται πραγματικά. Με επενδύσεις που αγγίζουν τα €125.000.000 τα 5 τελευταία χρόνια, με χιλιάδες έλληνες μετόχους, με πάνω από 3.600 ανθρώπους που εργάζονται στις εταιρίες μας, και με ουσιαστικές ενέργειες κοινωνικής υπευθυνότητας, στεκόμαστε **δίπλα στην προσπάθεια της χώρας κάθε μέρα.**